

azon dolgozunk, hogy ez meg is valósuljon. De nagyon sok esetben nem erről van szó, sőt, még csak nem is az érettségi megszerzéséről, hanem egyszerűen arról, hogy stabil személyiséggé váljon a gyerek az évek során, el tudja fogadni önmagát, a környezetét, a problémáit, és meg tudja találni, hogy ezekkel hogyan lehet megküzdni. Tehát nálunk inkább az „érettség” az elérendő cél, és nem a továbbtanulás. A mi iskoláknak nyilvánvalóan nem olyan a felvételi aránya, mint azoknak az iskoláknak, ahova csak 4,8 felett veszik fel a gyerekeket. Nem tudnék százalékot mondani a továbbtanulókról, mert ez minden évben más. Volt olyan évfolyam, ahonnan 60–70 százalék is továbbtanult, ha nem is az első évben, de a következő három éven belül biztos, hogy bekerült valamilyen felsőoktatási intézménybe. De volt olyan évfolyam is, ahonnan csak egy-kettő tanult tovább. Az is lehet, hogy nem a felsőoktatásban fog továbbtanulni, hanem szakmát fog tanulni. És az is nagyon jó lehet neki. Vagy az is lehet, hogy dolgozni fog, vagy belép a papa vállalkozásába, vagy kutyakozmetikus lesz, és boldog ember. Nem biztos, hogy mindenkinek tovább kell tanulni. Akiben megvan a lehetősége a továbbtanulásnak, a képességei is adottak hozzá, a feltételei is adottak hozzá, az tovább fog tanulni. Ő továbbtanult volna akkor is, ha a Radnótiba jár, és akkor is, ha ide járt hozzánk. Aki meg nem ilyen, az nem biztos, hogy tovább fog tanulni, de attól még boldog lehet. Az ide járó gyerekeknek ugyanúgy megvan a lehetőségük arra, hogy továbbtanuljanak, mint annak, aki máshová jár. Itt egy jól felkészült tanári gárda van, tehát fel tudjuk készíteni a továbbtanulásra. De nem biztos, hogy mindenkinek tovább kell tanulnia, és mi szeretnénk elfogadtatni azt a szülővel, és a gyerekkel is, hogy nem biztos, hogy az a jó, ha egy életre megnyomorodik akár a kudarcos felvételik miatt, akár egy bukdácsolva elvégzett egyetem miatt. Mi nem nagyon szeretjük, ha azon múlik az iskola minősítése, hogy hány embert vettek fel és hova, mert ez önmagában nem sokat ér.

E: Mennyi energiát fektetnek abba, hogy megbeszéljék a gyerekekkel, hogy mi lesz velük?

G. Á.: Nagyon sokat. Azt lehet mondani, hogy majdnem ugyanannyit, mint a tanítási órákba. Tehát a gyerekekkel való folyamatos beszélgetés, az legalább annyira fontos, mint hogy mikor írták a „Himnusz”-t. A beszélgetés alapvetően a jelenről szokott szólni, de mindenképpen úgy, hogy „nézd meg, hogy most mi a helyzet, és nézd meg, hogy mit szeretnél, és nézd meg, hogy a mostani állapotod mennyire felel meg ezeknek a céloknak”. Tehát a jövő mindig előttünk van, de nagyon sok olyan problémánk van, amivel a jelenben kell megküzdni.

(az interjút Havas Eszter készítette)

„Nem bolydult föl az iskola a kétszintű érettségi hallatán”

Salamon Péter, a budapesti Bánki Donát Közlekedésgépészeti Szakközépiskola és Szakiskola igazgatója

Educatio: Kérem, mutatkozzon be.

Salamon Péter: Igazgatóként ez a harmincharmadik tanévem. Magát a szakképzést szakmunkás tanulóként, vagy ahogy régebben hívták, ipari tanulóként kezdtem el megismerni 1950-ben, amikor esztergályos szakmát tanultam. A szakmunkás bizonyítvány megszerzése után évekig szakmunkásként dolgoztam. Később, némi affinitást érezve a pedagógusi pálya iránt, esztergályos szakoktatóként kezdtem el dolgozni a jelenleg Csepeli Műszaki Szakközépiskola néven működő iskolában. Ott lettem tanár, később igazgatóhelyettes. 1968-tól dolgozom szakközépiskola igazgatóként. Korábban a jelenlegi Csonka János nevét viselő, szintén autós

szakmunkásképző intézmény igazgatójaként, és huszonegynéhány éve itt a Bánki Donátban igazgatóként. Tehát úgy foglалhatnám össze, hogy lényegében az egész aktív életpályámat, amely most már 53 év munkaviszonyt jelent, a szakképzésben töltöttem el. Nevezhetném öskövületnek is magam, hisz 70 éves vagyok; nem szokás ilyenkor már iskolaigazgatónak lenni. 2005-ben fogok nyugdíjba menni. Azért nem korábban, mert az önkormányzat döntése alapján megszűnt egy másik, hasonló profilú szakközépiskola, illetve összevonták velünk, és megkértek arra, hogy az ezzel járó feladatokat én bonyolítsam le. Munka mellett végeztem főiskolát, egyetemet, szereztem doktorátust nevelésszociológiából.

E: Kérem, mutassa be az iskolát, amelynek az igazgatója.

S. P.: Iskolánk közeledik működésének ötvenedik évéhez. Most már több mint negyven éve ezen a helyen, vagyis a Váci úton vagyunk. Nagyon fontos, hogy az iskola az elmúlt évtizedekben nem változtatott képzési profilján. Úgynevezett autós iskola a miénk. Ez azt jelenti, hogy négy szakmát képezünk. Ezek az autószerelő, a karosszerialakatos, a gépjármű-elektromikai műszerész és a fényező-mázoló. A jelenlegi struktúrában szakiskolaként és szakképző iskolaként is működünk. Az előbb említett két szakma közül kettő érettségihez kötött. Ezek az autószerelő és az autóelektronikai műszerész szakmák, a másik kettőt pedig a tizedik osztály elvégzését követően tanulhatják nálunk a diákok. Az iskolának közel ezer tanulója van, és nagyjából száz a felnőtt dolgozók létszáma. Ezek nagy része pedagógus, elméleti tanár és gyakorlati oktató. Rendelkezünk egy nagyon korszerűen felszerelt tanműhellyel. Általában a diákok a kétéves szakmai képzés első évét a tanműhelyben, a másodikat az őket majd alkalmazó gazdasági szférában töltik el.

E: A diákok honnan érkeznek?

S. P.: Főleg Budapestről és az agglomerációból érkeznek a diákok az általános iskola nyolcadik osztályának befejezése után. Természetesen az általános iskolát gyengébben végzetek jelentkeznek hozzánk. Ahogy ez általában a szakképzésben lenni szokott. Én ezt önmagában nem tekintem túl nagy tragédiának. Semmiképpen nem tekintem olyan tényezőnek, amelynek alapján az iskola felmenthetné magát az eredményes pedagógiai munka kötelessége alól. Tehát nem mutogathatunk ujjal az általános iskolákra, amiért ide a közepes, vagy annál gyengébb gyerekek jönnek. Nem várhatjuk el, hogy a szakképzésbe azok a diákok jöjjenek, akik mondjuk, a Harvard Egyetemre vagy a Sorbonne-ra készülnek. Nyilvánvaló, hogy akik az általános iskolát négyes-ötös eredménnyel végzik, azok jobb nevű gimnáziumok felé orientálódnak. De így, vagy úgy azért ennek érezzük a negatívumait. Hogy a kérdésre válaszoljak, ebben a tanulói közegeben természetesen nehéz látványos eredményeket elérni. Én azonban nem ezt tartom a munkánk leggyengébb pontjának. Azt gondolom, hogy talán a klasszikus értelemben vett nevelőmunka az a terület, amiben nem nagyon tudunk eredményeket produkálni. A 14–18 éves korosztálynak ez a rétege, aki hozzánk jön, általában rendkívül problematikus családi háttérrel rendelkezik. Intellektuálisan is és szociálisan is nagyon nehéz közegből érkeznek a diákok. Túl azon, hogy a viszonylag magas elméleti követelményeket is nehezen teljesítik, ez a magatartásukban, az egymáshoz való, vagy a közvagyonhoz való viszonyukban is negatívan jelentkeznek.

E: Tapasztalt változást az utóbbi években ezen a téren?

S. P.: Igen, negatív változást. Rosszabb a helyzet, mint néhány évvel ezelőtt. Nem nagyon tudnám megfajteni, miért. Nagyon divatos, hogy ilyenkor a társadalmi hatásokra és egyéb okokra hivatkozunk. Én azért nem szeretem az ilyen hivatkozásokat, mert – mint előbb is említettem – innen egyenes út vezet oda, hogy amikor lemorzsolódásról, bukásról, nevelési problémákról beszélünk, akkor a tanárok széttárják a karjukat, és azt mondják, hogy hát ilyen ez a társadalom, és ilyen ez a szülői ház...

E: Mekkora a lemorzsolódás az iskolában?

S. P.: A mi iskolánk eredménye a fővárosi átlag körül van, mind a szakközép-, mind a szakiskolai tagozaton. Mi nagyon konzekvensen és nagyon kitartóan megyünk a problémák elé. Azért az arány ezzel együtt is elég magas, nyolc-kilenc százalék körüli.

E: Említette, hogy a diákok egy része érettségizik két szakon is, hogyan készítették fel őket eddig az érettségire?

S. P.: Ahogy a nevéből is következik, ez az iskola részben szakiskola, részben szakközépis-kola, tehát a diákok egy részét a 12. évfolyam elvégzése után érettségire bocsátjuk. Nagyon jók az érettségi eredmények. Általában négy érettségiző osztályunk van, és évente mindössze 3–4 gyerek bukik el az érettségén. A többiek sikerrel veszik az akadályt. Hozzá kell ten-nem, hogy az érettségi elnökök jegyzőkönyveiből is nagyon pozitív vélemény olvasható ki. Az igazsághoz hozzátartozik persze, hogy amikor azt mondom, hogy két-három gyerek bukik meg az érettségén, akkor nem beszélek azokról, akik a 12. évfolyam végén buknak meg, és már el sem kerülnek az érettségiig, de ez sem túl magas szám. Tehát azt tudom monda-ni, hogy maga az érettségi általában sikereses. Azok a gyerekek, akik a szakközépiszkolai ta-gozatot választják, eredményesen végeznek. Túlnyomó többségük itt marad, és az említett szakmákat tanulja. Viszonylag alacsony a felsőoktatásba jelentkezők száma. Hangsúlyozom még egyszer, hogy én ezt természetesnek tartom. Ebbe az iskolatípusba az általános iskolát végzettek közül azok jönnek, akik az életpályát, legalábbis a kezdetén, a szakma és a fizikai munka vagy annak közelében képzelik el. Tehát ebben a konstellációban azt mondhatnám, hogy ez természetes. Nagyon sok olyan diákunk van egyébként, aki szakmunkás bizonyít-vánnyal a zsebében, munka mellett orientálódik a felsőoktatás felé, de általában a szakmai életben keresik az elhelyezkedést.

E: A jó érettségi eredmények nem serkentik a továbbtanulást?

S. P.: Általában nem. Ez az érettségi bizonyítvány pro forma ugyanarra jogosít, mint, mondjuk, a Fazekasban szerzett érettségi. Tehát ezzel az érettségivel ugyanúgy felvételizhetne a tanuló az orvosi egyetemre vagy a jogi egyetemre, mint ahogy beléphet a szakképzésbe, és, mondjuk, autóelektronikai műszerész vagy autószerelő szakmát tanulhat. De az egész si-tuáció, tehát a családi környezet, az érdeklődés, az intellektuális környezet, amely már az általános iskolában is körül vette őket, alapvetően nem a felsőoktatás felé irányít. Azt gon-dolom, hogy minden iskolatípusnak megvan a maga orientációja. Tehát a szakközépiszkola, amely jogosan, vagy talán kevésbé indokoltan, a szakmák egy jelentős részét érettségihez köti, ezzel tulajdonképpen azt mondja, hogy igen, tanulj szakmát, de ennek a szakmának az elméleti része középiskolai végzettséget követel! Tehát én nem tekintem csödnék, ha az itt érettségizett gyerekek nem az ELTE felé orientálódnak, hanem megszerzett szakmájuk-ban kívánnak dolgozni. Ez az iskolatípus erre van kitalálva.

E: Mégis, hány gyerek tanul tovább?

S. P.: Az elmúlt tanévben a 92 érettségit tett diákunk közül 10–12-ről tudjuk konkrétan, hogy eredményesen felvételizett. De később ez már gyakoribb. Most vettem fel például ta-nárnak az egyik volt autószerelő tanulómat, aki azóta informatika tanári diplomát szer-zett, és szeptember óta egyetemi végzettségű informatika tanár. Vannak ilyen példák, de nem ez a jellemző.

E: Ez akkor azt is jelenti, hogy az újfajta, kétszintű érettségi bevezetése nem sok változást hoz az iskolában?

S. P.: Ezzel kapcsolatban azt tudom mondani, hogy természetesen nem bolydult föl az is-kola a kétszintű érettségi hallatán. Bár 22 fő jelentkezett ettől a tanévtől az emelt szintű fel-készítésre. Gyakorlatilag 2005 februárjában kell véglegesen döntenie a diáknak arról, hogy

valóban emelt szintű vizsgát akar-e tenni. Ez a 22 fő tulajdonképpen megkezdte az emelt szintű érettségire való felkészülést. Nagyon lelkiismeretesen tájékoztattuk a szülőket és a diákokat a lehetőségekről, a követelményekről. Nekem az az érzésem, hogy néhányuk döntése mögött talán nem is annyira a felsőoktatás felé történő orientálódás, mint inkább az a felismerés húzódik meg, hogy a szülő úgy gondolta, ez egy lehetőség arra, hogy a fia kapjon egy értékesebb érettségét, vagyis jobb felkészültséggel tehet érettségét, ami ugye a magasabb óraszámokból következik. Mert ha nem is felvételizik azonnal a felsőoktatásba, akkor is egy használhatóbb bizonyítvány lesz a kezében. Hozzáteszem: ígéret van arra, hogy akik igénylik, a jeles informatika érettségi alapján ECDL tanúsítványt kaphatnak. Az emelt szintű nyelvi érettségén pedig az elért 60 százalék feletti eredmény középfokú, C-típusú nyelvvizsgálóval egyenértékű, míg 49–60 százalékos teljesítmény alapfokú, C-típusú nyelvvizsgát vált ki. Így, ha nem is orientálódna a felsőoktatás felé, akkor is nívósabb képzésben vesznek részt. Azt gondolom, hogy a mi iskolatípusunkban ez nem elhanyagolható. Tehát önmagában a 22 fő nem egy túl nagy létszám, bár 2005-ben csak három érettségiző osztályunk lesz, ami azt jelenti, hogy 70–80 főből 22-en jelentkeztek emelt szintű érettségire. Ez az érettségiző létszám egynegyede, tehát nincs tömeges jelentkezés. Mi mégis megszerveztük ezt az iskola falain belül, bár van egy olyan lehetőség is, hogy más iskolákkal közösen lett volna szervezhető. Mi ezt mégis önállóan szerveztük, és nagyon jók a tapasztalatok. Szorgalmasak a gyerekek, és azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogyha mégis meggondolják magukat, és megpróbálják a felvételit, jelentős pontszámelőnyük lesz a felvételinél. Nagyon részletes információt adtunk erről szülői értekezleten, én voltam az előadója. Hangsúlyoztuk, hogy itt mit kell vállalni. Három fő jelentkezett magyarra, tizennégy angolra, egy történelemre, három németre, kettő matekra, kettő fizikára, és egy informatikára, tehát így szóródik a jelentkezés. Majd meglátjuk. Azt feltételezem, hogy a tanulók egy része nem is annyira a biztosabb felvételi reményében, mint inkább egy nívósabb képzés reményében jelentkezett.

E: Az iskolának nem okoz gondot, hogy ilyen alacsony létszámmal készítsék fel a diákokat?

S. P.: Ezt meg tudjuk oldani. Nincsen szervezési problémánk, ezt a néhány plusz órát tudjuk biztosítani. De a gyerekeknek azzal kell szembenézni, hogy aki erre jelentkezett, az tanév közben nem léphet ki a képzésből, tudniillik erre a törvény nem ad lehetőséget. Erre is föl hívtuk a szülők figyelmét. Minden esetre a mi iskolánkban, nem keltett pánikot ennek a rendeletnek a megjelenése.

E: Egyébként mit gondol a kétszintű érettségiről?

S. P.: Tulajdonképpen nem csak az emelt szintű érettségi jelenik meg új elemként a kimenet szabályozásában, hanem a középszintű érettségiben is vannak változások. Maga a vizsgáztatás, a módszer, is változik. Én úgy érzem, hogy nívósabb lesz, mint eddig volt. Azok a hírek, amelyek a felsőoktatás álláspontját tükrözik, azt mutatják, hogy a felsőoktatás ezt nem nagyon igényli. Erről azt gondolom, hogy akár akarja a főiskola vagy az egyetem, akár nem, ha valaki 14 plusz ponttal kerül oda, akkor az egy óriási előny lesz. Mivel a törvény biztosítja ezt a felkészítést, ott nincs mese. Másodrendű kérdés, hogy ők akarták-e ezt, vagy nem. Meg kellene várni, hogyan működik a dolog. Talán jobb lenne a kétszintű érettségi tapasztalatairól, mondjuk, 2005 októberében beszélni, amikor már legalább egy ilyen fordulón túl vagyunk, és amikor már látjuk, hogy milyen eredménnyel kerültek ezek a gyerekek a felsőoktatásba.

E: Nem látja annak a veszélyét, hogy ezentúl még nagyobb lesz a különbség a középfokú iskolák között?

S. P.: Nem tudom. Én ezt az egész ügyet túlpörgetettnek érzem. Elterjedt egyes iskolákról, hogy ezek elit iskolák, és jó gimnáziumok. Nem mondom, hogy ez fikció, de azért azt nem

szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a közvélemény tömegesen orientálja a tehetséges gyerekeket ezek felé az iskolák felé. És ha harmincszoros túljelentkezés van, akkor nyilvánvaló, hogy olyan válogatási lehetősége van az iskolának, hogy a jók közül is a legjobbakat veszi föl. Így tehát be van kódolva az eredmény. Vagyis ez egy önmagát felerősítő „mítosz”. Persze ezek valóban kiváló iskolák. Csakhogy másképp válogat egy iskola, egy ilyen kialakult „mítosz” következtében, ill. egy óriási túljelentkezés következtében, és másképp válogat az az iskola, amelyik lasszóval fogja a diákjait. Tehát, hogy a kérdésre válaszoljak, nem gondolom, hogy a kétszintű érettségi ezen a helyzeten különösebben változtatna.

E: Ahhoz mit szól, hogy az új érettségi rendszer kiváltja, vagyis megszünteti a felvételit?

S. P.: Ezt helyes dolognak tartom. Minél kevesebb szer állítjuk a gyerekeket olyan megmérettetések elé, ahol nagyon sokat lehet veszteni, annál jobb. Tehát ha ő egyszer egy emelt szintű érettségit abszolvál, méghozzá jó eredménnyel, s a pluszpontok alapján nem kell még egyszer megmérettetni magát, azt egy abszolút helyes dolognak tartom. Egyébként ez a diákok körében is nagy elégedettséget váltott ki.

E: Mi a véleménye a jelenlegi kormány oktatáspolitikájáról?

S. P.: A jelenlegi és a korábbi kormányok oktatáspolitikájából egyaránt a stabilitásra való határozott törekvést hiányolom. Vagyis jótékony hatású lenne, egy a választási ciklusokon átívelő, az iskolarendszert megszilárdító oktatáspolitikát megélni. Jelenleg túl sok a változás. A pedagógiai munka nem bírja el azt, hogy három-négy évenként mindent megváltoztató reformokkal kell szembenéznünk. Még akkor sem, ha ezeknek a törekvéseknek egy jelentős részével egyet lehet érteni.

(az interjút Tomasz Gábor készítette)